

ספר

# גם אני אודך

\*

כולל בירורי הלכות ומשא ומתן בענינים  
הנוגעים למעשה שקיבלתי מידידי  
הג"ר משה חליוה שליט"א מח"ס ענפי משה  
ושא"ס

\*

## חלק ס"ה

\*

על שאלותי שחקרתי  
בחסדו הגדול של הקב"ה  
גמליאל הכהן רבינוביץ  
בן אאמו"ר הגה"ח רבי אלחנן י,ד, שליט"א

שנת תשפ"ו לפ"ק



© כל הזכויות שמורות

הערות והארות יתקבלו בשמחה רבה  
להרב גמליאל הכהן רבינוביץ

ת.ד. 539

בני ברק

טל: 052-7128536

[7128536@gmail.com](mailto:7128536@gmail.com)

פקס: 03-5201299



## הסכמת הגה"צ רבי שמאי קהת הכהן גרוס שליט"א

הרב שא"י קהת הכהן גראס

א"ל דקהל אתה'ק' הדת דחסידי בעלזא בא"י  
רח' רב'ר' חיים ד קרית בעלזא ירושלים ע"ה'ק ירושלים תוכב"א

[illegible]

## הסכמת הגה"צ גאב"ד זכרון מאיר זצ"ל

**חיים מאיר הלוי ואזנר**

**רב אב"ד ור"מ**

**זכרון מאיר, בני ברק**

**בן לא"א מרן פוה"ד גאון ישראל הכ"מ ז"ל**

בס"ד. יום כ"ג שבט תשע"ו

הנה כבוד הה"ג האברך שלם בדעת ובתבונה ר' גמליאל הכהן  
רבינוביץ שליט"א הראה לי ספרו היקר ובו חליפת מכתבים  
ותשובות נפלאות מהה"ג רבי משה חליוה שליט"א כיד ה' הטובה  
עליו, בירורי שמעתתא להלכה למעשה, וכב' המחבר כבר זיכה  
הרבים בספריו הקודמים, וכמעשהו בראשונות ברוב כשרון כך  
מעשהו בספר הזה, ומן המעט שהצצתי לפי מסת הפנאי ראיתי  
העמל והיגיעה שהושקע בכדי לכוון לאמיתה של ההלכה.

זיכה כב' המחבר להפיץ מתורתו ויראתו לכבוד ה' ולכבוד תוה"ק,  
וחפץ ה' בידו יצליח בכל ימי חייו. לאורך ימים טובים, סייעתא  
דשמיא, ברכה והצלחה בכל אשר יפנה לטובה.

ברוב יקר והערכה למען כבוד התורה ולומדיה

חיים מאיר הלוי ואזנר



## הסכמת הגה"צ רבי יודה טשזנר שליט"א

יום ב' דר"ח תמוז תשע"ו פה אופקים

### מכתב ברכה

לכב' ידידי הרב משה חליוה שליט"א.

ראיתי סדרת הספרים "גם אני אוזך" של תשובות מכת"ר, ומאד נהנתי מהדברים שם, ואפשר  
לפלפל הרבה בדבריו הנחמדים.

וכעת אסתפק בשתי הערות על תשובתך בחלק ה' של תשובות אלו "גם אני אוזך" עמ' כ"ו, באם  
נשבר המכסה אם מברך על טבילת הסיר לבדו, ואם כשטובל הסיר עם המכסה האם מברך על  
טבילת כלים, שכב' כתב שמברך על טבילת הסיר לבד "על טבילת כלים", ודבריו נכונים.

ואוסיף:

(א) ראיתי בספר טבילת כלים להג"ץ כהן שליט"א שכתב, שאם טובל סיר עם מכסה ואין למכסה  
שימוש נפרד מהסיר הרי שניהם ביחד נחשבים כלי אחד ומברך "על טבילת כלי", אולם אם יש  
למכסה שימוש עצמי גם בלי הסיר (כמו שיש קערות מפיירקס שאפשר להפוך את המכסה לבשל  
בו לבד או להשתמש בו להגשת האוכל וכדו') מברך "על טבילת כלים".

(ב) לאחרונה נשאלתי מאברך אחד, שנשבר לו המכסה של הסיר שלו וקנה מכסה חדש, האם צריך  
לטבול המכסה והאם מברך עליו.  
ועניתי לו שפשוט שצריך לטבול המכסה, וגם על טבילת המכסה לבד בלי הסיר מברך "על  
טבילת כלי".

והנני מברך את ידידנו, שיזכה תמיד לשבת על התורה ועל העבודה במנוחת הנפש, ולאסוקי  
שמעתא אליבא דהלכתא, והשי"ת יצילהו מכל מכשול וטעות, ויוכחו להגדיל תורה ולהאדירה,  
לזכות את הרבים בספרים מועילים, לאמיתתה של תורה.

בברכת התורה,

יודה טשזנר



## הסכמת הגה"צ בעל משנת יוסף זצ"ל

### יוסף ליברמן

ראש ישיבת "כולל שומרי החומות"  
ורב דקהל סדיגורא ירושלים ת"ו  
מח"ס "משנת יוסף"  
רח' אבינדב 3 ירושלים תובב"א

בס"ד, ח' אייר תשע"ו פעה"ק ירושלים ת"ו

שמחתי לראות הספר הנכבד בשם גם אני אודך הכולל בתוכו חמישים בירורי הלכה ומשא ומתן בענינים שונים הנוגעים למעשה שכתב הרה"ג החריף ובקי מו"ה רבי משה חליוה שליט"א מח"ס 'ענפי משה' ושאל"ס מק"ק אופקים להרה"ג המפורסם בשערי הלכה מיחוסיו כהונה מו"ה גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א, והם בירורי הלכה נחמדים, בטוב טעם ודעת נאמרים, וכבר איתמחו תרי גברי הרבנים החשובים השואל והמשיב הנ"ל בתורתם דמבדרן בבי מדרשא.

כבר כתבתי בכמה מקומות שהוצאת ספרים בהלכה או באגדה וכדו' הרי זה מרבה קדושה בישראל, והוא הכח הנגדי נגד הסט"א המתנכלת ללומדי ולאחלי התורה, ואשרי מי שזוכה להרבות כבוד שמים.

יהא רעוא שיפוצו מעיינותיהם חוצה, ויזכו להגדיל תורה ולהאדירה, ולהרבות תורה וקדושה בישראל, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא יחד עכב"ב הי"ו, לאורך ימים ושנים.

ובאעה"ח למען התורה הק' ולומדיה





## הסכמת הגה"צ רבי שמחה הכהן קוק זצ"ל אב"ד רחובות

ב"ה, י"ד אדר א' תשע"ו


### מכתב ברכה

תיתי ליה להרה"ג הרב גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א שזכה כבר מאז לחבר ולפרסם ברבים ספר "פרדס יוסף החדש על המועדים", וכמעשהו בראשונה כך מעשהו בשניה, זכה, חקר שאלות רבות ומגוונות על ד' חלקי שו"ע, והניחן על שולחנו של הרה"ג משה חליוה שליט"א בעל מחבר ספר "ענפי משה" ועוד ספרים, ואת התשובות קיבצם וכדרם הרב רבינוביץ בכריכה נאה בשם "גם אני אודך" למען יוכלו המוני אוהבי תורה להנות מאורם של תורה זו.

חיבה מיוחדת לספר, על שבתחילת הספר העתיק פסקי הלכות מגדולי פוסקי הדור בדורנו מרן הגאון הגדול הגר"ש הלוי ואזנר זצוק"ל בעל "שבת הלוי", שזכה לקבל אישית ממרן הרב זצ"ל.

אנו מברכים את הרב חליוה שליט"א שיזכה לשבת באהלה של תורה ימים רבים וכן להרביץ תורה, ואת הרב רבינוביץ שיזכה להיות שלוהא דרחמנא בהגדלת והפצת תורה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא ומתוך שפע ברכה.

בברכת התורה  
ובברכת כהנים באהבה



הרב שמחה הכהן קוק

הסכמת הגה"צ רבי שמואל אליעזר שטרן שליט"א  
גאב"ד מערב בני ברק

Rabbi Shmuel Eliezer Shtern  
Dayan in Rabbinical Court  
of HaGaon HaRav Wosner, Shlita  
Rosh Yeshiva Chasam Sofer  
Rav of West Bnei-Brak  
1 Harav Kuk St. Bnei-Brak 51273

שמואל אליעזר שטרן  
דומ"ץ בבית"ד של מדרן הנריש ואזנר שליט"א  
ראש ישיבת חזק חת"ס  
זרב מערב בני ברק  
רחוב הרב קוק 1, בני ברק 51273

בס"ד, יום ד' שבט תש"ס

שמואל אבי אהרן בן יהודה מן החדש,  
דיכפר סני. גמ יאן זינן. אלא ינא יקרי  
וולו גשבור מן כור מארעו לא כדון הודג  
המכאף ונאלא די משה אליה שליט"א, שהגד  
בצור מוצו לא מארעו המכאף לא מלך  
היפך המכאף דהמכאף, קני מלך סניא,  
די גמלית ינין המכאף שליט"א, אלא המכאף  
המכאף המכאף המכאף, יהי מלך מלך  
סניא המכאף המכאף, לא המכאף קני יקרי  
מלך המכאף המכאף, אלא המכאף המכאף

דיקון המכאף  
שליט"א

## הקדמה

ישתבח הבורא ויתהלל היוצר אשר זיכני להגות בתורה הקדושה ותוך כדי לימודי בטור ושו"ע ונו"כ חנני בשאלות נחוצות ומעשיות, ולהעלותן על שולחן מלכים מאן מלכי רבנן, ותהלה לק-ל הנני זוכה לעמוד בקשר רצוף עם תלמידי חכמים וגדולי הדור שליט"א אשר משיבים על ספקותי בעין יפה.

בחיבה מיוחדת זכיתי לקבל מאות תשובות מידידי המופלג הג"ר משה חליוה שליט"א מח"ס ענפי משה ושא"ס נכבדים, תוכן רצוף אהבה, וכדי שלא למנוע טוב מבעליו אמרתי מיגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה והנני מדפיס כעת בס"ד חלק שישים וחמישה הכולל תשובות ובירורים בנוסף למה שזכיתי להדפיס מכבר שישים וארבעה חלקים מתשובותיו ואי"ה עוד חזון למועד לכרכים הבאים בס"ד, ויש בזה תועלת להראות איך שבכל סעיף בשו"ע אפשר להתעמק ולחדש היכי תמצוי ונפק"מ להלכה, ולחקור בשורש טעם שבכל הלכה והלכה, וקוב"ה חדי בפלפולא דאורייתא, ותן לחכם ויחכם עוד, שיהיה לסיוע גדול לעיין בהלכה היטב, שכל איש מישראל חייב להתנהג כפי ההלכה על כל צעד ושעל בכל עת ובכל שעה.

וקראתי שם החיבור גם אני אודך כשאר החיבורים שהוצאתי לאור בס"ד משום ששמי גמליאל ואני אומר זה הפסוק בפסוקים לשמות אנשים בתהלים (ע"א, כ"ב) "גם אני אודך בכלי נבל אמתך א-לקי אזמרה לך בכנור קדוש ישראל".

וביאורו שגם אני אודה לה' על החידושים שחנני ברוב רחמיו וחסדיו, וגם להודות לידידי הג"ר משה חליוה שליט"א שהקדיש מזמנו היקר לענות לי בחפץ לב על כל ספקותי.

ואסיים בתפילה "יוצרי הבינני מורשה להנחיל" שאזכה להנחיל מורשה זו תורה לדורות עולם ולהגדיל תורה ולהאדירה ויתקיים בנו מקרא שכתוב "ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", אמן כן יהי רצון.

בברכת כהנים באהבה, כעתירת

גמליאל הכהן רבינוביץ

מח"ס "גם אני אודך" ו"פרדס יוסף" החדש על המועדים

## אקדמות מילין

אודה ה' בכל לבב על כל טובותיו ונפלאותיו עמדי ועם כל אשר לי מידו יתברך, ועל שזיכני במתנת חנם לעמוד בשער דהאי ספרא "גם אני אודך" חלק שישים וחמישה מתשובותינו לשאלותיו היקרות דידידנו הרה"ג החו"ב צנמ"ס שלשלת היוחסין כש"ת מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני אודך ופרדס יוסף החדש על המועדים אשר בטוב עינו נשאו ליבו להוציאו לאור עולם כשישים וארבעה כרכי תשובותינו הקודמים אשר הו"ל בטוב טעם ודעת. ויהא רעוא קדם אבוהון דבשמיא שיזכו הוא וכל אשר באהלו להתברך בכל הברכות האמורות בתורה.

והא מילתא דפשיטא דאין לסמוך בשום פנים ואופן על תשובותינו להלכה ומכל שכן למעשה הן באשר לא זכיתי להגיע להוראה והן לצד אשר נכתבו לפום ריהטאי ולפי מיעוט שכלי וידיעותי וכאשר הארכנו בהקדמתנו לחלקים הקודמים, באופן שכל הדפסת הני תשובות הוי לפלפולא בעלמא ולהעיר לב המעיינים למישקל ולמטרי בהני שמעתתא ותרבה הדעת. ולמורי ההוראה משפט ההכרעה. ואודה לכל אשר יעמידנו בקרן אורה לאמיתה של תורה [ועיין בהקדמת שו"ת אז נדברו חלק ה', עמוד ד', ד"ה זאת, ע"ש].

ומצלאין אנן קמיי מלכא ואלהא דשמיא כי יזכנו להוסיף להגדיל תורה ולהאדירה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא עד ביאת גואל צדק ועד בכלל.

הק' משה חליוה

## מפתחות

### חלק אורח חיים

- סימן א' – עניית אמן על קדיש כשעומד באמצע אמירת תחנון.....א
- סימן ב' – סיים לברך ברכות התורה ושומע עניית אמן יהא שמי' רבא.....ב
- סימן ג' – אמירת "עליהם השלום" וכה"ג בחזרת הש"ץ.....ג
- סימן ד' – אמירת קרבנות במנחה קודם הזמן.....ד
- סימן ה' – אריזת קרטונים להעברת דירה בערב שבת.....ה
- סימן ו' – אם יש חשש למתחזק ללבוש מכנסים בצבע לבן בשבת.....ו
- סימן ז' – אי מהני לסמוך בעירוב על חוטי החשמל והטלפון.....ז
- סימן ח' – רחיצת קטן בתשעה באב.....ח
- סימן ט' – נתינת ממון לפייס מי שנפגע הימנו.....י
- סימן י' – בענין פסול ניטל עוקצו באתרוג.....יא

### חלק חו"מ ואהע"ז

- סימן י"א – שימוש ברב קו חופשי חדשי של חברו כשנוסע עבור חברו... יב
- סימן י"ב – ישיבה אחורי אשה.....יג
- סימן י"ג – עשיית מלאכה לחתן בשבע ברכות.....יד

### ענינים שונים

- סימן י"ד – מכתב לספר דברי דוד א. כריעה בברכו. ב. הפסק בין מים אחרונים לבהמ"ז בלימוד. ג. אמירת ויהי נועם במוצש"ק בא"י ובחו"ל... יד
- סימן ט"ו – בעניני בין המצרים. א. אכילת סרדינים בסעודה מפסקת. ב. אכילת סלט פירות בסעודה מפסקת. ג. בענין ארבע צומות על מה הוקבעו.....יח
- סימן ט"ז – מכתב לקובץ המשביר כרך י"א א. עמידה לפני כל הכהנים. ב. אופן הסטת פרוכת ארון הקודש. ג. אכילת קצוות הלחם. ד. עמידה בעת ברכת כהנים.....כ
- סימן י"ז – צביעת דירה שהיה גר בה שאינו שומר תומ"צ.....כב
- סימן י"ח – אם מותר להתפלל שמכשיר הרב קו לא יעבוד.....כג
- סימן י"ט – מ"ט לא בנו פתח בין הכה"ג להעם ליוהכ"פ.....כד

סימן כ' – רמז במ"ש בסוכה (מ"ה ב') ראיתי בני עליה והם מועטים ..... כה  
 סימן כ"א – בעובדא דב"ב (דף קס"ז א') ההוא שטרא דהוה חתים עליה רבא  
 ור"א בר אדא..... כו  
 סימן כ"ב – בדברי האוה"ח הק' דיבקש בתפילתו ממקור הרחמים..... כז  
 סימן כ"ג – ביאור בדברי האוה"ח הק' ר"פ נצבים בחיוב ערבות באשה.. כח

### רמזי המועדים

סימן כ"ד – רמז בענין "שנהיה לראש ולא לזנב" ..... כט  
 סימן כ"ה – רמז לענין סוכה ..... ל  
 סימן כ"ו – רמזים בקרא (תהלים ל"א כ"א) "תצפנם בסכה מריב לשונות"  
 שיש לזוהר בסוכה מלה"ר ..... לא  
 סימן כ"ז – רמז בקרא (תהלים קכ"ד ב') לולי הוי"ה שהיה לנו וגו' דבזכות  
 שמותיו יתברך ניצחו ישראל להמן ..... לב

### רמזי מקרא

סימן כ"ח – בקרא (בראשית א' א') בראשית ברא אלקים וגו' ..... לג  
 סימן כ"ט – בקרא (בראשית ב' ז') ויהי האדם לנפש חיה ..... לד  
 סימן ל' – רמזים בקרא (בראשית ו' ט"ו) אלה תולדות נח וגו' ..... לה  
 סימן ל"א – בקרא (בראשית ח' א') ויעבר אלקים רוח על הארץ וגו' ..... לו  
 סימן ל"ב – בקרא (בראשית כ"ח כ') ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש ..... לז  
 סימן ל"ג – בקרא (בראשית מ"ט י"ח) לישועתך קויתי ה' ..... לח  
 סימן ל"ד – בקרא (שמות י"ז י"ג) ויחלוש יהושע את עמלק וגו' ..... לט  
 סימן ל"ה – בקרא (ויקרא כ"ח מ"ד) לא מאסתים ולא געלתים לכלתם.... מ  
 סימן ל"ו – בקרא (תהלים ג' ה') קולי אל ה' אקרא וגו' ..... מא

## סימן א'

## עניית אמן על קדיש כשעומד באמצע אמירת תחנון

כבוד ידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני  
אודך וש"ס,  
שלו' וברכה וכט"ס,

ע"ד השאלה במי שנמצא בתחנון והתחיל הש"צ קדיש ע"י בספר מטה יהודה  
למהר"י עייאש זלה"ה ריש סי' קל"א דכ' וז"ל נראה דאם בעודו נופל על פניו  
שמע קדיש או קדושה דהוי דינו כדין ק"ש ולא יותר כדמוכח ממ"ש מור"ם  
ז"ל בהג"ה לעיל סי' ס"ו סעי' ג' וז"ל ולכל ה"מ פוסקים במכ"ש באומר  
תחנונים ע"כ והוא לקוח מתשו' הרשב"א ז"ל ומביאה מרן ב"י ז"ל סי' קכ"ב  
יע"ש ואע"ג דנפילת אפים חשיבא צלותא אריכתא והיא חמירה לסברת  
זוה"ק מ"מ לא עדיפא מאלהי נצור שאומרין אותו אחר התפילה דאם יאמר  
יהיו לרצון וכו' מספיק כדאמר"י לעיל וזה פשוט, עכ"ל.

ועי' בכה"ח סי' תר"ז (ס"ק כ"ה) מ"ש גבי עניית דברים שבקדושה בשעת  
הוידוי ובסו"ד כתב וז"ל וכן אמן של ברכות צריך לענות וכ"ש חמשה אונים  
של קדיש אבל אמן של על ישראל ויהא שלמא ועושה שלום ובי"ה ובי"ש אין  
לענות, עכ"ל. ויל"ע בשיטתייהו דהמט"י והכה"ח בכל הא.

והגרמ"ג שליט"א נסתפק אי קאי בנפילת אפים ושומע קדיש אם מותר  
להמשיך ולומר המזמור (ותוך כדי כך יענה על אותם אונים שנצרך לענותם)  
ויל"ע בזה דהנה בספר שיח תפילה בסוה"ס בתשו' דמו"ר מרן שה"ת הגר"ח  
קניבסקי זצוק"ל נשאל במי שאוחז באמצע פסוקי דזמרה או עלינו והשליח  
ציבור התחיל קדיש אם מותר לו להמשיך בתפילתו עד שיגיע הש"צ לאיש"ר  
וכן אם יכול להמשיך אחר שהש"צ אומר אמן דדאמירן בעלמא עד סוף קדיש  
והשיב "יכול", ע"ש. ויל"ע אי דמי הא להא או דיש לחלק ביניהם, ותו נסתפק  
הגרמ"ג שליט"א אי מעל ישראל וכו' קיל טפי להאי ענינא וכל זה צריך עיון  
היטב ורשמתי הדברים לזכרון.

בברכת כוח"ט בסשצ"ג

הק' משה חליוה

## סימן ב'

**סיים לברך ברכות התורה ושומע עניית אמן יהא שמי' רבא**

מע"כ ידידנו הרה"ג צנא מלא ספרא מזכה הרבים בשיעוריו היקרים חובר  
חיבורים מחוכמים כש"ת מוה"ר **שמעון ויסברג** שליט"א בעיה"ת בני ברק  
יע"א,

אחד"ש וש"ת,

בחדוותא דאורייתא קבלתי את ספרו החדש "שמועות טובות" וכשמו כן הוא  
מלא וגדוש שמועות ממו"ר מרן שה"ת הגר"ח קניבסקי זצוק"ל ושאר גדולי  
ישראל יחד עם חידושו היקרים דמע"כ נ"י דאתמחי גברא וקמיעא ויהא  
רעווא שיזכה להוסיף עוד רבות בשנים לזכות את כלל ישראל מפירות  
תנובתו.

במ"ש (עמוד קפ"ה) דשאל בנו כמר אהרן נפתלי נ"י להגרמ"מ לובין שליט"א  
במי שבירך ברכות התורה ותיכף כשגמר הברכה הגיע הש"ץ לאמן יהא שמי'  
רבא, מאי יעביד, והשיבו שיאמר בריזות פ' יברכך ה' וישמרך ואח"כ יאמר  
**איש"ר** או קדושה דכל זמן שאומרים הציבור או הש"ץ יוכל להצטרף עמהם  
אתו"ד. ולכא' מ"ש ואח"כ יענה **איש"ר** כוונתו דיענה יש"ר והיינו יהא שמי'  
רבא, אך לא יענה **אמן** מאחר שבנד"ד הפסיד עניית אמן ואך דיוכל לענות  
יש"ר מה"ט דכל זמן שהציבור עונים אותו יוכל אף הוא לענותו ועי' בספרנו  
ענפי משה על סדר שלחן ערוך או"ח ח"א (סימן שכ"ג) ואכמ"ל.

בברכה לכוח"ט בששצ"ג ובידידות נאמנה

הק' משה חליוה



## סימן ג'

## אמירת "עליהם השלום" וכה"ג בחזרת הש"ץ

למע"כ חברי מערכת הקובץ המפורסם "ויען שמואל" בעיה"ת בני ברק יע"א, שלוי וברכה וכ"ט סלה,

קבלתי מידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א את הקובץ החדש שזכיתם להוציא לאור עולם קובץ כ"ו מלא וגדוש בתנובות פריים של רבן ותלמידהון, ותשוח"ח.

מידי עיוני בקובץ ראיתי (עמוד תר"צ) דשאל הבה"ח יהודה כהן נ"י מזקנו הגרמ"מ זלה"ה מהו המקור והטעם למה שאומרים לאחר שמזכירים האבות "עליהם השלום" וכן לאחר "מוריד הטל" "משיב הרוח" אומרים "לברכה" וכן לאחר "וכל החיים יודוך סלה" אומרים חי העולמים, ואם חובה לומר זאת, והשיבו בזה"ל כך המנהג, ואין חובה לאומרם עכ"ל.

הנה יש להעיר אעיקרא דמילתא האידך שרי לומר זה באמצע חזרת הש"ץ ועי' שו"ע סי' קכ"ד (סעיף ד') דכ' וז"ל כשהש"ץ חוזר התפילה הקהל יש להם לשתוק ולכוון לברכות שמברך החזן ולענות אמן וכי' ועי' במ"ב (שם, סקט"ז) וכה"ח (שם סקט"ו) דמשמע דיש להקפיד אף על איזה תיבות שלא לאומרם וכי', ואמנם בספרנו ענפי משה על סדר שו"ע או"ח ח"א (סימן תקנ"ד) כתבנו דיתכן דמה שנהגו בזה מבני ספרד הוא בכדי לעורר הציבור להקשיב לחזרת הש"ץ ושיעקבו אחריו מילה במילה ולזה ישנם מקומות שהציבור משתף עצמו באמירה בחזרת הש"ץ (וי"ל דשאני נמי ברוך הוא וב"ש ואמן דאע"ג דהקהל משתף עצמו בהם בחזרת הש"ץ מ"מ אין חילוק בין ב"ה וב"ש ואמן על כל ברכה וברכה ועל כן אי"ז מעורר כוונת האדם כולי האי לעקוב אחר הש"ץ, ואכן יש לעורר לכוון כהוגן בכל ברכה וברכה ואכמ"ל). ועי' נמי מה שציננו שם לשו"ת משנת יוסף חלק י"ד (סימן נ"ב) ואכמ"ל.

בברכה וביקר

הק' משה חליוה

סימן ד'

### אמירת קרבנות דמנחה קודם הזמן

כבוד ידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני  
אודך ושא"ס,  
שלו' וברכה וכט"ס,

הנה הגרמ"ג שליט"א אמר לן דנשאל ע"ד אמירת קרבנות דמנחה לפני זמן  
מנחה. ונומייתי דלכאוי' לאו שפיר למעבד הכי מה"ט דל"ח זמן דהקרבה,  
ובחופשי בספרי דרבנן מצאתי בפסק"ת סי' רל"ג (ס"ק א') דמייתי משו"ת  
שרגא המאיר חלק שביעי (סימן א') דנקט דאף אמירת הקרבנות לא יהיה  
קודם חצי שעה מחצות היום וטעמ' דהא קרבנות נגד תמידין תקנום ולעולם  
לא הקריבו התמיד קודם שש ומחצה ע"ש, והוא כדצידדנו בעזה"י. מיהו  
העיר הגרמ"ג שליט"א שכמדו' ראה לגדול אחר זלה"ה שהיה אומר הקרבנות  
קודם הזמן אך אין הדבר ברור אצלו וצ"ע בכל זה.

בברכה וביקר

הק' משה חליוה

סימן ה'

### **אריזת קרטונים להעברת דירה בערב שבת**

כבוד ידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני  
אודך ושא"ס,  
שלו' וברכה וכט"ס,  
נשאלתי במי שנצרך לעבור דירה ורוצה לארוז קרטונים להעברת הדירה ביום  
שישי עד אימתי יוכל עשות כן. ולכאורה נראה דיוכל לעשות זה עד זמן מנחה  
קטנה ועיי' שו"ע ומ"ב הל' שבת סי' רנ"א (סעיף א'). וביותר שהשואל תורתו  
אומנותו ועדיפא דיעשה זה שלא בזמן לימודיו בכולל (דלהכי יתכן דאף  
המחמירים במלאכה מזמן מנחה גדולה יודו בכה"ג). תו נלע"ד שיש לדון אם  
הכנסת כלי בית וכה"ג לקרטון מיקרי מלאכה בגדרי מלאכה שאין לעשות  
(ושמא יש חילוק בזה בסוגי הפריטים ואי בעי אומנות לסדרם וכל כיו"ב)  
ואכמ"ל.

בברכה וביקר

הק' משה חליוה

סימן ו'

**אם יש חשש למתחזק ללבוש מכנסים בצבע לבן בשבת**

כבוד ידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני  
אודך ושא"ס,  
שלו' וברכה וכט"ס,

נשאלתי מבעל תשובה שדרכו ללכת בשבת קודש עם מכנסים בצבע לבן אם  
יש בית מיחוש בזה, והנה בקונטרס אסופת מכתבים חלק שני (סי' ד' סק"ב)  
כתבנו בענין לבישת בגדים לבנים בש"ק ואי יש בזה חשש יוהרא, ע"ש  
בדברינו, ומיהו לכאורה בנד"ד לכו"ע יש להתיר זה דבלא"ה אינו לובש כובע  
וחליפה ול"ה כיוהרא כולי האי ואדרבה בזה מינכר אצלו ואצל מכריו יומא  
דשבתא משא"כ בלכתו במכנס רגיל שהולך דוגמתו בימי החול שלא יהא  
מינכר כולי האי, דעל כן נלע"ד דאין בזה חשש.

בברכה וביקר

הק' משה חליוה

## סימן ז'

## אי מהני לסמוך בעירוב על חוטי החשמל והטלפון

מע"כ מערכת קובץ דעת ישכיל בראשות הג"ר רפאל יהושע יחיאל הדאיה שליט"א וידידנו עוז הגר"מ גבאי שליט"א, שלמא רבא ונהורא מעליא,

קול מבשר ואומר על הגלות נגלות אור יקרות קובץ דעת ישכיל חלק שלישי ובתלת זמני הוי חזקה, ויה"ר שזכותו דהגה"ק הישכיל עבדי זלה"ה תעמוד לכם ולכל העומדים על ימינכם במלאכת הקודש ובכללם ידידינו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א.

מידי עיוני בקובץ הנ"ל ראיתי להגרמ"צ בוחבוט זלה"ה רבה של טבריה ובעמח"ס ארץ הצבי (עמוד נ"ח ואילך) אשר האריך להפליא בענין יסוד תיקון העירובין לעיה"ק טבריה יע"א ובתו"ד עמד בהנידון אי מהני לסמוך על עמודי החשמל והטלגרף לעירוב רשויות וכו' דגדולי הפו' העלו דיש לסמוך בזה על המקילין אמנם היכא שאפשר לעשות שיהיו עמודי העירוב נעשים לשם כך, הכי עדיפא, ובהיכא דא"א וצריכים להשתמש בעמודי החשמל ניתן להשתמש בהם בשופי ע"י שיעמידו לחיים בצדם ובזה יצאו מכל פקפוק וע"ש בהערה מאי דהרחיב לציין בזה והן כל יקר ראו עיניו.

ואמינא נמי דבספרנו ענפי משה בהל' ועניני עירובין (סימן מ"ח) עמדנו בזה משכבר הימים וכמדו' שציינו התם איזה ציונים שלא בא זכרם במאמרו דהגרמ"צ זלה"ה הנ"ל וסו"ד מייתין דשאלנו ממו"ר מרן שה"ת הגר"ח קניבסקי זצוק"ל אי מהני לסמוך על צוה"פ בעמודי הטלפון וא"ל דזה שאלה, ועמ"ש בספרו שונה הלכות סי' שס"ב (סעיף כ"ב) ע"ש היטב. ועי' נמי בספרנו הנ"ל מאי דמייתין דכתב לן בזה מו"ר הגאון הגדול ציס"ע רבי יוסף ליברמן זצוק"ל בעמח"ס משנת יוסף ושא"ס, ואכמ"ל.

בכל חותמי ברכה וביקר  
הק' משה חליוה

## סימן ח'

## רחיצת קטן בתשעה באב

כבוד ידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני  
אודך וש"ס,  
שלו' וברכה וכט"ס,

נשאלתי מידידנו הרה"ג ר"א שרעבי שליט"א אם מותר לרחוץ תינוק בתשעה  
באב (כשאין חשש שיגע במים בידיו ועי' בספרנו ענפי משה בהל' ועניני יוה"כ  
(סימן נ') ובס' ענפי"מ בהל' ועניני בין המצרים (סי' כ"ו) ע"ש היטב). ונומייתי  
דלכאוי יש לאסור זה לפי מ"ש הלבוש סו"ס תרט"ז ומייתי לי המג"א סי'  
תרט"ז (סוס"ק ט"ז) גבי יוה"כ דבזמן הזה אין נוהגין לרחוץ ולסוך אותם  
כלל ואפי' ע"י גויים ע"ש. ושכ"כ המ"ב (שם, ס"ק ג') דעכשיו שאין נוהגים  
לרחוץ ולסוך את הקטן בכל יום ואין מניעת הרחיצה והסיכה נחשבת לו  
לעיוני כלל אין לרוחצו ולסוכו ביוה"כ ואפי' ע"י עכו"ם ע"ש היטב. ולכאוי  
ה"ה לענין ת"ב. ופשיטא מילתא דכל זה כשאין התינוק מלוכלך דלא גרע  
מגדול בכה"ג.

אכן אחר שכתבתי זה בא לידי גליון אזמרה לשמך מהגר"ע פריד שליט"א  
וראיתי לו (גליון רצ"ז) דעמד בענין רחיצת קטן בתשעה באב וז"ל: מותר  
לרחוץ קטנים שמתרחצים כל יום, אולם מגיל חינוך [גיל 5-6] המנהג שאינם  
רוחצים (מבואר ביומא ע"ח ובסי' תרט"ז שמותר לרחוץ קטנים ביו"כ עד גיל  
ט' או י"ג, משום שהוא צורך הקטן שמועיל לגידולו ("היינו רביתיה"), ובקטן  
לא גזרו רבנן. ולפי"ז הוא הדין בת"ב שמותר עד גיל בר מצוה לרחוץ. אמנם  
הלבוש (שם, הובא במשנ"ב שם ס"ק ג') כתב שהיום המנהג שהקטנים לא  
מתרחצים ביו"כ, אלא אם התלכלכו מותר לרחוץ את מקום הלכלוך. אמנם  
בת"ב אין מנהג זה. אך מגיל חינוך יש לדון שיש לחנכו באבלות, וכמו שמצינו  
לענין איסור תספורת לקטנים (סי' תקנ"א סי"ד), וכן מצינו (מג"א שם ס"ק  
לא, משנ"ב ס"ק ע') שאין לתת יין לקטן שהגיע לחינוך אבלות, וכמבואר  
במג"א (שם ס"ק ל"ח) שצריך לחנך קטן לאבלות דרבים. אולם לעיין נעילת  
הסנדל כתב החכמ"א (כלל קנ"ב סי"ז) שאין דין חינוך, כיון שהוא דבר שיש  
בו צער, ויש לעיין מהני"ל. וגם מצינו בב"ח (יו"ד סו"ס שפ"ד) שמחנכים קטן  
לנעילת הסנדל בת"ב, וכ"ה בבית הלל (יו"ד סי' שפ"ט)). עכ"ל ויל"ע בזה.

ועי' בגליון אהלי העמוד היומי (גליון קי"ב) מ"ש בזה הגרמ"מ לובין שליט"א  
ומאי דהערנו בזה בגליון אהלי העמוד היומי (גליון קי"ג עמוד מ"ה) ועי' מאי  
דהשיבנו בזה הגרממ"ל שליט"א, ע"ש ואכמ"ל.

בברכה וביקר  
הק' משה חליוה

סימן ט'

**נתינת ממון לפייס מי שנפגע הימנו**

כבוד ידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני  
אודך ושא"ס,  
שלו' וברכה וכת"ס,

בדבר מאי דכתיבנא בסי' ענפי משה ועניני יום הכיפורים (סימן ה' ס"ק ד') אי  
מי שפגע בחברו צריך לפייסו בממון. הנה יל"ד בזה נמי למ"ש בסוגי' דב"ב  
(דף קע"ג ב') אקרא דמשלי (ו' א' – ג') בני אם ערבת לרעך וגוי' עשה זאת אפוא  
בני והנצל כי באת בכף רעך לך התרפס ורהב רעך אם ממון יש לו בידך התר  
לו פיסת יד ואם לאו הרבה עליו רעים, ע"ש. וערשב"ם (שם, ד"ה בני) ע"ש  
היטב. ומשמע לכאוי' דאי יש לו ממון עליו, יש לו להחזיר ממון, ואי רק פגע  
בו וכח"ג צריך להרבות עליו רעים. מיהו י"ל בהיכא שאינו מתפייס ע"י רעים,  
ואכמ"ל.

בברכה וביקר

הק' משה חליוה



סימן י'

### בענין פסול ניטל עוקצו באתרוג

כבוד ידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני  
אודך ושא"ס,  
שלו' וברכה וכת"ס,

בספר פרי הדר על ארבעת המינים להרה"ג רה"י מרגולין שליט"א (עמוד נ')  
מייתי ממו"ר מרן הגר"י שפירא זצוק"ל בזה"ל שדין "חסר" בניטל עוקצו  
הוא מחמת שניטל עמו מעט מן הבשר ביחד עם העוקץ ולפי"ז במציאות  
השכיחה שמצהיבים את האתרוג ע"י תפוחים ונושר העוקץ אין זה בכלל  
חסר דאז העוקץ נושר מבלי שיטול עמו מבשר האתרוג, עכ"ל, וע"ש.

ולולי דברי מו"ר זצוק"ל היה מקום לדון בזה דאמנם מרש"י דסוכה (דף ל"ה  
ב' ד"ה תני) בפירושא בתרא דמייתי מרבינו יצחק הלוי נראה דפסולא דניטל  
עוקצו הוי מה"ט "שנתלש העוקץ מתוך האתרוג וחסרו" דלהאי לישנא  
משמע דכאשר ניטל העוקץ כולו הרי הוא מחסר להאתרוג וכפי' דמו"ר  
זצוק"ל (ור"ל דחלק מבשר האתרוג יורד עם העוקץ) איברא דלמ"ש הרי"ף  
ז"ל (שם, דף י"ז ע"ב) נראה דאף כשניטל העוקץ כולו אין פסולו מצד שמחסר  
מבשר הפרי ואך דהוא מה"ט דנראה כמו נקב וחסר, ע"ש. ועמ"ש הר"מ ז"ל  
ה' לולב פ"ח (הלכה ז') ובמ"מ (שם, ד"ה ניטל העץ וכו') ע"ש היטב. וצריך  
עיון בכל זה.

בברכה מרובה

הק' משה חליוה

סימן י"א

**שימוש ברב קו חופשי חדשי של חברו כשנוסע עבור חברו**

כבוד ידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני  
אודך ושא"ס,  
שלו' וברכה וכט"ס,

ע"ד השאלה אם מותר להשתמש בכרטיס רב קו של חברו הטעון בחופשי  
חדשי כשכל נסיעתו עבור חברו וכגון שרוצה לקנות לו תרופות וכיוצא בזה,  
לפענ"ד אם חברת האוטובוסים מתנה שאין זכות שימוש אלא לבעל הרב קו  
אין לחברו להשתמש בזה ואע"ג שעושה כן לצורך חברו אשר הוא בעל הרב  
קו דאין זכות הנסיעה אלא לבעל הרב קו ותו לא מידי. ואילו ישתמש בזה  
הרי עובר על התנאי וכה"ג במי שא"א לו להשתמש יום מסויים ברב קו  
שטעון בו חופשי חדשי דא"א לו לתת לחברו להשתמש בו. והרה"ג ר"י  
אביטבול שליט"א האריך בשאלות דכוותה בקונטרסו שו"ת המצויות בהל'  
גזל, ואכמ"ל כעת.

בברכה וביקר  
הק' משה חליוה

## סימן י"ב

## ישיבה אחורי אשה

כבוד ידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני  
אודך ושא"ס,  
שלו' וברכה וכט"ס,

בספר יסוד צדיק מתורתו דהגה"ק רבי שלמה גולדמן זלה"ה מזוועיל  
בחידושי מסכת ברכות הביאו מספר ביישישים חכמה מהרה"ח רנ"ג ויינטרוב  
זלה"ה שכתב לדון בהא דברכות (דף ס"א ע"א) דאסור לילך אחורי אשה אי  
זה דוקא בהליכה או אף בישיבה. וצייד דאסור דאע"ג דבגמ' נראה מתחילה  
דהליכה דוקא מ"מ שוב נקטה גמ' אחורי ארי וכו' דש"מ דאף ישיבה בכלל  
זה.

מיהו שוב כתב ששמע מהגה"ק רמ"מ מלעלוב זלה"ה משמ"י דהגה"ק  
מהר"ש מזוועיל זלה"ה דזה קאי דוקא על הליכה ולא על ישיבה, וע"ש דרצה  
הרה"ח רנ"ג ז"ל לומר דזה דוקא להגה"ק מהר"ש ז"ל דאמר זה לפום דרגתו  
הק' שהיה קדש קדשים ולא היה אכפ"ל משא"כ בסתם אינשי, ועמ"ש מתוס'  
שבת (דף י"ג ד"ה ופליגא) ע"ש היטב הדק.

איברא דמצינו לכמה מרבנותא דהתירו ישיבה אחרי אשה ועי' בספרנו פתחי  
חיים ח"א (ענינים שונים, ס"ק ט"ל) מ"ש בזה ממור"ר מרן שה"ת הגר"ח  
קניבסקי זצוק"ל, אלא דהא מיהא לכאורה צ"ל דהכל בזה לפי הענין ולב  
יודע מרת נפשו דעל כן אף את"ל דהאיסור דוקא בהליכה וזה לא מיקרי  
הליכה מ"מ יש לאסור זה מצד הרחקה מן העריות ואביזרייהו, ויה"ר שנזכה  
לקדש עצמנו כרצונו יתברך.

בברכה וביקר  
הק' משה חליוה

## סימן י"ג

**עשיית מלאכה לחתן בשבע ברכות**

כבוד ידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני  
אודך ושא"ס,  
שלו' וברכה וכט"ס,

בשו"ת פאת השדה מהגרש"ד הכהן מונק זלה"ה חיו"ד סי' קפ"ו (סי"ק ח') כי  
וז"ל שאלתי את מרן בעל החזו"א ז"ל באיסור מלאכה דחתן או הוי כשבת  
או כיו"ט או כחוג"מ או כמוצ"ש לפני הבדלה והשיב לי כחוג"מ, ושאלתי  
א"כ מותר דוקא דבר האבד ואסור כגון לכתוב והשיב לי דכל מלאכה גדולה  
אסורה ולא ברור מה כוונתו, עכ"ל.

ובעזה"י דמצאנו בזה דברים ממרן החזו"א ז"ל בקונטרס הזכרונות ממו"ר  
מרן שה"ת הגר"ח קניבסקי זצוק"ל (סי' ט"ל סעיף ל') דכ' וז"ל חתן אסור  
בכתיבה כדין חוג"מ (מבואר בספרו אה"ע סוף סי' ס"ד) גם שאלתי אם  
הכלה יכולה לעשות מלאכת הבית והשיב (כמדומה) כדין חוג"מ, עכ"ל.

ובהערות הן זכרון (שם) כ' דבספר ארחות רבינו (ח"ה עמוד ס') אמר מו"ר  
זצוק"ל שהורה לו החזו"א ז"ל כשהיה חתן אף על כתיבת כמה מילים שרצה  
לכתוב על נייר שפרוטה זו היא למעשר שני שאין לעשות כן. והביאו נמי  
דבקונטרס תא שמע (ח"ח עמוד קע"ה) מייתי ממו"ר זצוק"ל דאף כשרוצה  
לכתוב בכתב עגול כפי הרגילות היום אין לחתן להקל בכך שדינו לענין  
מלאכה כדין חוג"מ לכל דבר, ומ"ש מו"ר זצוק"ל ממ"ש מרן ז"ל בחזו"א  
אהע"ז היינו דהתם איתא שמותר לחתן לעשות מלאכת דבר האבד שאינו  
חמור יותר מחוג"מ וע"ש עוד בכל זה. וכמדוי' שיש ללמוד מזה למאי  
דמייתנן מהפאת שדך.

ביקרא דאורייתא

הק' משה חליוה

סימן י"ד

**מכתב לספר דברי דוד**

שלמא רבא ונהורא מעליא למע"כ הרב הגאון מוה"ר **דוד מזרחי** שליט"א מחכמי ורבני ישיבת אהבת שלום בעיה"ק ירושלים תובב"א, אחדשה"ט וש"ת,

קבלתי מידידינו הרה"ג מוה"ר **גמליאל הכהן רבינוביץ** שליט"א את ספרו החדש דמע"כ נ"י דברי דוד ח"א ע"ס השו"ע או"ח סימנים א' – שד"מ. וקראתי לשבת עונג בהאי ספרא יקירא ותשוח"ח, ולחיבת הקודש הנני מציין בזה איזה ציונים.

א.

**כריעה בברכו**

מ"ש (עמוד ט"ל) דבשו"ע סי' נ"ז (סעיף א') כי ש"צ אומר ברכו את ה' המבורך ועונים אחריו ב"ה המל"ו ובספר עוד יוסף חי (פי' ויחי הלכה י') כי שנהגו המון העם בברכו שקודם יוצר וקודם ערבית להגביה גופם מעט במקום מושבם וכו' ולא מצא מנהג זה בשום ספר, ומע"כ נ"י אייתי מספר מנהג טוב לאחד מחסידי איטליה דכ' (אות י') שמנהג טוב לברך ברכו בעמידה וכו' ובהערות לס' עוד יוסף חי מהרה"ג ר"א כהן שליט"א כי מקור דבספר המספיק לעובדי ה' מרבנו אברהם בן הר"מ ז"ל ובארחות חיים (דין קדיש אות ד') כי שנהגו הרבה בני"א להתנענע ממקומם בענין הקדיש וברכו ונתן טעם לזה מקרא (ישעיה ו' י"ד) וינועו אמות הסיפים מקול הקורא, וכן מענין מלך מואב שקם מהכסא כשא"ל דבר א' לי אליך (שופטים ג' כ') אתו"ד.

הנה בביאור הלכה סי' קי"ג (סי"ג ד"ה הכורע בוכל קומה וכו') כי וז"ל עיין במגן גבורים שדחוק למצוא טעם למנהג שנהגו העם לכרוע בברכו עי"ש, אולם באמת יש למנהג זה סמך מן המקרא בדברי הימים א' קפיטל כ"ט פסוק כ' עיין שם, ומנהג ישראל תורה, עכ"ל. ועיין בספרנו ענפי משה על סדר שו"ע אורח חיים ח"א (סי' תק"כ) מש"כ אדברי הביאור, ע"ש.

## ב.

**הפסק בין מים אחרונים לבהמ"ז בלימוד**

מ"ש (עמוד ק"ב) (דבשער המצוות פ' עקב (הו"ד בכה"ח סי' קע"ט ס"ק א') אייתי דפ"א בא אחד קמי רבינו האר"י הק' וא"ל שיש לו כאב חד בכתפו ונסתכל בו האר"י הק' ואמר לו שכאב זה בא לו עבור שהפסיק בין ברכת המזון בקריאת פרקי משניות ועבר על מ"ש תכף לנט"י ברכה דתכף אותיות כתף, ע"ש. והעיר מע"כ נ"י דבספר מגיד מישרים (ישעיה פכ"ח) אמר המגיד למרן הב"י ז"ל ואחר מים אחרונים יקרא פרק אחד משנה או חצי פרק ולא להפסק יחשב בין מ"א לברכה שכיון שצורך סעודה הוא להוציא מדין שלחן שלא אמרו עליו ד"ת לא הוי הפסק דומי דטול ברוך או גביל לתורא וכו' בברכת המוציא, ועוד העיר בזה דלמה לא יוכל להרהר במקום להוציא זה בפיו וכמבואר במק"א במגיד מישרים וסו"ד כתב מע"כ נ"י לחילוקי בין הנהגה ע"פ הפשט דל"ה זה כהפסק לדין הנהגה ע"פ הקבלה וכו'.

ולפענ"ד צ"ע אם מ"ש האר"י הק' להא היינו ע"פ קבלה או דס"ל דאמנם ע"פ דינא הוא דהוי הפסק דמשמע דמפרש דההוא גברא קעבר אמ"ש חז"ל תכף לנט"י ברכה, ולא נתפרש דאותו גברא היה מקובל דנימא דהורה לו זה האר"י הק' ע"פ קבלה (אא"כ נימא דבשורש דבר זה היה צריך לנהוג כן ע"פ קבלה) וצ"ע.

## ג.

**אמירת ויהי נועם במוצש"ק בא"י ובחו"ל**

במ"ש (עמוד ר"ס) אמ"ש רמ"א ז"ל סי' רצ"ה אומרים ויהי נועם וסדר קדושה באריכות כדי לאחר סדר קדושה שאז חוזרים הרשעים לגהנם וכו' ויל"ע אימתי חוזרים הרשעים לגהנם דהא בא"י וחו"ל הזמנים משתנים וכו' ואת"ל דתלוי בא"י א"כ אין ענין למשוך בחו"ל באמירת ויהי נועם וכו' אתו"ד.

הנה עי' בשו"ת רבבות אפרים להגאון הגדול רבי אפרים גרינבלט זלה"ה (סי' ק"נ) דמקשי כי האי ועמ"ש ליישב בזה דחזרת רשעים לגהנם תליא לפי המדינה שהם קבורים, ועי' מאי דהערנו זה קמי הגר"א גרינבלט זלה"ה בספרנו שבתא דאפרים (סימן כ"ד) ומאי דהשיבנו בעזה"י וע"ע מאי דכתיבנא בגליון אליבא דהלכתא גליון ס"ו (עמוד קמ"ד) בכל זה, ע"ש.

והלום מצאתי בספר תפארת ההלכה הלי שבת (עמוד רי"ט) דמייתי מס' אש התורה תורת חיים כתיי דשאל למו"ר מרן שה"ת הגר"ח קניבסקי זצוק"ל למ"ש בטור סי' רצ"ה דמאריכין בסדר קדושה דמוצ"ש דממתינין לחזרת רשעים לגהינם עד שיסיימו כנסיה אחרונה של ישראל בתפילתם דמהו זמן כנסיה אחרונה דהא ישנם מדינות שיציאת השבת שלהם הרבה אחרי זמן א"י ואימתי חשיב שסיימו כנסיה אחרונה של ישראל תפילתם והשיב מו"ר מרן זצוק"ל "כל אחד כפי השבת שהיה שומר", ובציצים ופרחים (שם) כתב ידידנו הגרא"ח שצייגל שליט"א דהכוונה כפי המדינה שגר שם, וע"ש דנסתפק בהיכא שהיה גר חלק מחייו במדינה אחת והלך למדינה אחרת לפי מה נקבע זה אצלו, וע"ש עוד בזה.

והנני חותם בברכה נאמנה שיזכה להוסיף להגדיל תורה ולהאדירה וירווח רוב נחת דקדו' מכל יוצ"ח ובכללם מחתנו ידידנו עוז הגר"מ גבאי שליט"א בעמח"ס בית מתתיהו ושא"ס ומשפ' היקרה, יהי נועם ד' עליהם ועל כל אשר להם חיים וברכה עד העולם.

ביקרא דאורייתא

הק' משה חליוה

סימן ט"ו

### בעניני בין המצרים

שלמא רבא ונהורא מעליא למע"כ יקירנו רב הפעלים הבה"ח כמר אליהו שנידר שליט"א מנהל קו "דרך אמונה",  
אחדשה"ט וש"ת,  
ריש מילין אחזיקנא טיבותא למע"כ נ"י על כל מפעלותיו בקדש וביניהם גליון בדרכו אמונה גליון ד"ש בו ליקט בטוטו"ד מספרנו פתחי חיים איזה דברים הנוגעים לימי בין המצרים מאשר זכינו לשמוע ממו"ר מרן שה"ת הגר"ח קניבסקי זצוק"ל, ותשוח"ח.  
ולאשר ביקשו איזה צורבי מדרבנן יחיו לאי"ט לשאול בדעתו של מו"ר מרן זצוק"ל באשר כתבנו הנני להשיבם דבר.

א.

#### אכילת סרדינים בסעודה מפסקת

במאי דשאלנו למו"ר מרן זצוק"ל גבי אכילת סרדינים בסעודה מפסקת והשיבנו "נשתנה טעמו מותר", הנה לכאוי' כוונת קדשו דמו"ר מרן זצוק"ל דבשו"ע סי' תקנ"ב (סעיף ב') מבואר דאין לאכול דגים בסעודה מפסקת. ועי' בספרנו ענפי משה בהל' ועניני בין המצרים (ס' כ') דהארכנו בזה מהפוי' ובתו"ד כתבנו לדון אם זה דוקא בדג משובח ומעודן ודמכמה מרבוותאי נראה דדוקא דגים משובחים ומעודנים הוא דאסור הא דגים שאין בהם חשיבות מישראל שרי ושכ"מ בספר אשרי האיש ממרן הגריש"א זצוק"ל (או"ח ח"ג פ"ע סק"יב) דהתיר אכילת סרדינים בסעודה מפסקת דכל האיסור דוקא בדגים חשובים משא"כ סרדינים שאין בהם חשיבות דאפשר לאכול, ע"ש. ולפי"ז יתכן דמ"ש מו"ר מרן זצוק"ל גבי סרדינים נשתנה טעמו מותר, היינו דאין להם חשיבות של דג לענין זה דנשתנה טעמם ע"י השמן שנותנים בהם ולזה מותר, וצ"ע.

ב.

#### אכילת סלט פירות בסעודה מפסקת

ומאי דשאלנו למו"ר מרן זצוק"ל לענין אכילת סלט פירות (מפירות חיים) בסעודה מפסקת והשיבנו כל הפירות טעם א', הנה בשו"ע סי' תקנ"ב (סעיף



ד' כ' דמותר לאכול פירות כשהם חיים אפילו כמה מינים. ואמנם יל"ע אם בכלל זה הוי נמי סלט פירות דיתכן דיש בזה טעם מחודש מחמת עירוב הפירות זה בזה. ועלה קאתי מו"ר מרן זצוק"ל להתיר זה מחמת דסו"ס כל הסלט מורכב מטעם של פירות וכיון דמותר לאכול אפי' כמה סוגי פירות (כמבואר בשו"ע) ממילא זה הסלט נמי בכלל ההיתר דאין בכאן טעם חדש מיצירה שונה אלא טעם אחד של פירות מעורבים, ושרי (ועי' בספרנו ענפ"מ הל' בין המצרים (סי' כ"כ) מש"כ לדון אם אין לחוש בזה מצד תענוג ומדברי מו"ר מרן זצוק"ל מבואר דאף לזה אין לחוש).

ג.

### **בענין ארבע צומות על מה הוקבעו**

ובמ"ש לענין ארבע צומות על מה הוקבעו עי' נמי בספרנו ענפי משה בהל' בין המצרים (סימן א') מ"ש בזה בעזה"י, ועי' מ"ש הגר"י פינקוס שליט"א בגליון ענינים נחוצים (פרשות מטו"מ תשפ"ה לפ"ק) ע"ש ואכמ"ל.

בצפיה לנחמת ציון וירושלים בב"א  
הק' משה חליוה

סימן ט"ז

### מכתב לקובץ המשביר כרך י"א

למע"כ הרה"ג מוה"ר יששכר דוב שליט"א ואתו עמו אחיו הרה"ג מוה"ר עובדיה שליט"א למשפחת הופמן המעטירה ברוקלין ניו יורק, אחדשה"ט וש"ת, ידידנו מזכה הרבים הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א כבדני בקובץ המשביר חלק י"א מפרי עמלכם, ואכתוב בזה איזה הוספות כפי מסת הפנאי.

א.

#### עמידה לפני כל הכהנים

מ"ש ידידנו הרה"ג רמ"י רז שליט"א (עמוד ל"ד) גבי הנמצא במזרח אם צריך בברכת כהנים לילך עד לפני כל הכהנים או דסגי שיעמוד בשורה ראשונה של הכהן הקרובה להיכל ומייתי בזה מעשה רב, הנה ראיתי נמי לגאון ישראל מרן הגר"ד לנדו שליט"א אשר בעת ברכת כהנים היו כהנים מרובים בלעה"ר בכמה שורות, ומרן שליט"א הלך ממקום עמדו עד לפני השורה הראשונה הקרובה להיכל ולא עבר את כל הכהנים, ולא באתי בזה אלא לציין דאין למדים הלכה ממעשה, וכידוע, ויל"ד בהא.

ב.

#### אופן הסטת פרוכת ארון הקודש

מ"ש ידידנו הנ"ל שליט"א (עמוד ל"ה) בענין צורת הסטת הפרוכת אם הוא מימין לשמאל או משמאל לימין עי' מ"ש בזה הגאון הגדול רבי יהודה טשנר שליט"א בספרו שיח תפילה (עמוד שע"ד) ע"ש.

ג.

#### אכילת קצוות הלחם

מ"ש ידידנו הנ"ל שליט"א (עמוד ל"ה) מהג"ר דוד נקי שליט"א שהתפשט מנהג זה אין לאכול מקצוות הלחם מחמת שבזמנם היו כולם אופים בתנורים ציבוריים ופעמים שהיו נדבקים הלחמים זה לזה ומשום לתא דגזל נמנעו מאכילת קצוות הלחם, הנה בספרנו פתחי חיים ח"א (ענינים שונים ס"ק

ל"א) כתבנו ששאלנו ממו"ר מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל כמה פעמים בענין אכילת קצוות הלחם ובא' הפעמים ששאלנוהו בזה אמרנו קמ"י דשמענו דהטעם שנמנעו מאכילתו היה מחשש גזל וכנ"ל ואמר לן מו"ר מרן זצוק"ל דאולי (הוא מה"ט) אבל היום זה לא שייך, וע"ע בכל מה שכתבנו בזה בעזה"י.

ד.

#### עמידה בעת ברכת כהנים

מ"ש הגאון רבי דוד ברדא שליט"א (עמוד פ"ד) בענין עמידת הקהל בזמן ברכת כהנים וחשף זרוע עוזו לברר האי ענינא כדרכו בקודש ונו"נ בשיטתי דהזוה"ק בזה. הנה בספרנו ענפי משה על סדר שו"ע או"ח ח"ב (כת"י) הלי נשיאת כפים (סימן י"ז) עמדנו בהאי ענינא בעזה"י ובתו"ד הבאנו מספר דרך ישרה מהנהגותיו דהגה"צ המקובל רבי שריה דבליצקי זלה"ה (פט"ז סי"ב) דהיה מדקדק לשמוע ברכת כהנים בהיותו סמוך על דבר מה וסמיכה כשיבה והוא לצאת ידי דעת הזוה"ק (פי' נשא דקמ"ז ע"ב) דהו"ד במג"א (סי' קכ"ח סקכ"ב) דיש להקהל לשבת בעת נשיאת כפים. ושמנהגו דהגה"צ המקובל רבי אשר ישע"י זעליג מרגליות זלה"ה היה לשבת לגמרי בעת נשיאת כפים והארכנו בכל זה ואכמ"ל כעת.

בברכה וביקר

הק' משה חליוה

## סימן י"ז

## צביעת דירה שהיה גר בה שאינו שומר תומ"צ

כבוד ידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני אודך ושא"ס, שלו' וברכה וכט"ס, הנני מאשר קבלת הקונטרס מאיר דרכנו מהרה"ג ר"א ארביב שליט"א, ותשוח"ח.

במ"ש (עמוד י"ח) דידוע מהספה"ק שיש ענין לצבוע בית חדש [יד שניה] כשעוברים אליו אם צריך לטרוח בצביעה לבית שדיירו שומרי תורה ומצוות, ע"ש. הנה בספר אריה שאג מתשו' מו"ר מרן שה"ת הגר"ח קניבסקי זצוק"ל (עמוד תש"ג) נשאל במאי דשמעו משמי' שהשוכר דירה מחילוני טוב לצבוע הדירה כדי למנוע השפעות לא טובות אם זה נכון והשיב דנכון, וחזר השואל ושאל אם צריך לצבוע ג' פעמים והשיבו די פ"א, ושוב שאל אם חלק מהקירות מחופים בקרשים מה יעשה והשיב שישטפם ועוד נשאל אם צריך לצבוע גם את התקרה והשיבו דכן ע"ש.

איברא דלכאורה ל"ש כל זה כשהיו בדירה מקודם דיירים שומרי תורה ומצוות. ומאי אולמ' ידידיה מדידהו, וצריך חיפוש בכל זה. ואמינא נמי דכשזיכנו השי"ת לעבור דירה שהיה בה מקודם שוכר שאינו שומר תומ"צ נסתפקנו אם צריך לצבוע את כל הבית מחמת שבעל הדירה שומר תומ"צ ואותו השוכר שהיה דר בה י"ל דאין השפעה מיני' וכעין הא דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו וכשדברנו בזה עם הגאון הגדול רבי מרדכי שמואל אדלשטיין שליט"א כמדו' דהסכים לסברא זו, ולמעשה הכריע לצבוע חדר אחד מחדרי הבית, וכן עשינו בס"ד.

ביקרא דאורייתא

הק' משה חליוה

## סימן י"ח

## אם מותר להתפלל שמכשיר הרב קו לא יעבוד

שלמא רבא ונהורא מעליא למע"כ הרה"ג מוה"ר יוסף אביטבול שליט"א  
בעמח"ס רבים ויקרים בעיה"ת בני ברק יע"א,  
אחדשה"ט וש"ת,

קבלתי מידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א את קונטרסו  
החדש דמע"כ נ"י קובץ פסקים והלכות שו"ת המצויות בעיני גזל, ונהנתי  
מיקרת אמריו, ותשוח"ח.

לאות כי עיינתי בקונטרסו אבוא אעירה במאי דחזינא ליה (עמוד מ"ט) אשר  
דן להמבואר דא"צ לשלם כשנוסע בתחבורה ציבורית כשמכשיר התיקוף  
אינו עובד אם מותר להתפלל מקודם הנסיעה שמכשיר התיקוף לא יעבוד  
(וכגון משפחה גדולה אשר ע"י שהמכשיר אינו עובד חוסכים מאות שקלים)  
והביא שיש שהורו שהרי זה כתפילה על הפרנסה ורוצים את הפרנסה בדרך  
זו אך ראוי להתפלל לה' שיזמין להם כסף לנסיעה וכו'. ושוב דן בזה מצד  
תפילת שוא וכן שמפסיד בעקיפין לבעלי מניות חברות האוטובוסים עכת"ד.  
הנה הרבה דרכים למקום ב"ה לפרנס בדרכי ישרים, ולא זו הדרך להתפרנס  
מהפסדם של אחרים. וכמדוי' ראיתי לפני רבות בשנים עובדא דהוי במו"ר  
מרן רשכבה"ג הגראי"ל שטינמן זצוק"ל שהגיע לביתו בעל מלאכה לתקן דבר  
מה ושאל לו מו"ר זצוק"ל היאך מתפלל על פרנסתו ואם מבקש שיהיה לבני"י  
קלקול בביתם ע"מ שיקראוהו לתקן. וכמדוי' שאכן הודה שכך הוא מתפלל,  
וא"ל מו"ר זצוק"ל שלא יתפלל באופן זה על פרנסתו אלא שיתפלל ויאמר  
שאם נגזר על מי מישראל נזק גופני ח"ו שיחליפו לו מן השמים גזירה זו  
בגזירת ממון (ומ"ש מע"כ נ"י מצד תפילת שוא, הנה אם מתפלל קודם שיוצא  
האוטובוס לדרכו לכאוי' ל"ה תפילת שוא אלא דכאמור בלא"ה אין להתפלל  
בדרך זו ותו לא מידוי').

בכל חותמי ברכה

הק' משה חליוה

סימן י"ט

**מ"ט לא בנו פתח בין הכה"ג להעם ליוה"כ**

כבוד ידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני  
אודך ושא"ס,  
שלי וברכה וכת"ס,

אשר שאל מע"כ נ"י במ"ש ביומא (פ"ג מ"ד) דפרסו סדין של בוץ בין הכהן  
הגדול לבין העם דכיון שהיה זה בכל שנה ושנה יכלו לבנות שם פתח וכו' הנה  
בגמ' דיומא (דף ל"א ב' ודף ל"ה א') מבואר דהאי פריסת סדין של בוץ הוי  
בכדי שיכיר שעבודת היום בבגדי בוץ, ואי היו בונים שם פתח קבוע תו לא  
היה מינכר האי ענינא, ובלאו הכי לא יכלו ליעביד הכי להמבואר בזבחים (דף  
ל"ג א') וליעביד פישפש אביי ורבא דאמרי תרוויהו הכל בכתב מיד ה' עלי  
השכיל (את) כל מלאכת התבנית וערש"י (שם, ד"ה הכל בכתב) דכ' וז"ל כך  
אמר דוד כל פתח העזרה ומדותיה ובנין כל הבית נמסר לי מיד ה' ואין  
להוסיף על החשבון וכו', ע"ש. והגם דמצינו בכ"מ שהוסיפו היינו כמ"ש  
בתוס' (שם ד"ה וליעביד וכו') דהיינו היכא דאיכא למימר דקרא אשכחו  
ודרוש כמ"ש בסוכה (דף נ"א ע"ב) ע"ש, והכא ל"ש זה.

בברכה וביקר  
הק' משה חליוה

סימן כ'

**רמז במ"ש בסוכה (מ"ה ב') ראיתי בני עליה והם מועטים**

כבוד ידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני  
אודך ושא"ס,

שלו' וברכה וכט"ס,

בספה"ק אמרי קדוש מתורתו דהגה"ק רבי אורי זלה"ה השרף מסטערליסק  
כתב לפרש מ"ש בסוכה (מ"ה ב') ראיתי בני עליה והם מועטים בזה"ל אמר  
רשב"י ראיתי בני עליה והמה מועטים פירש שראה בעין שכלו להתבונן למה  
הגיעו על ככה שיזכו למדריגה הרמה הזאת להיות מבני עליה הקדושים  
ראיתי ע"י שבעיניהם המה מועטים עכ"ל, וע"ש.

וי"ל רמז לדברי קדשו דהנה **מועטים** עם הכולל עולה בגימטריא **ענוים**.  
ואמנם יש להעיר דבגמ' סוכה הגי' **מועטין** בנו"ן סופית, מיהו המכוון אחד  
הוא (אור לכ"ג אלול יא"צ דהגה"ק מהר"א מסטערליסק ז"ל זיע"א).

בברכה וביקר

הק' משה חליוה

סימן כ"א

**בעובדא דב"ב (דף קס"ז א') ההוא שטרא דהוה חתים עליה רבא ור"א בר  
אדא**

כבוד ידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני  
אודך ושא"ס,

שלי וברכה וכט"ס,

בב"ב (דף קס"ז א') ההוא שטרא דהוה חתים עליה רבא ורב אחא בר אדא,  
אתא לקמיה דרבא א"ל דין חתימות ידא ידיה היא מיהו קמיה דרב אחא בר  
אדא לא חתימי לי מעולם. כפתיה ואודי, א"ל בשלמא ידי זייפת אלא דרב  
אחא בר אדא דרתית ידיה היכי עבדת, אמר אנחי ידאי אמצרא ואמרי לה  
קם אזרנוקא וכתב, ע"ש. ויל"ע דלכאורה שפיר מצי לזיופי חתימה של מי  
שכתבו רותת ע"י שיניע ידו ברתיתה (וביותר דאף להרותת עצמו אין יוצא  
במדויק כחתימתו הקודמת מחמת הרתיתה וכידוע). ואולי דהיה פשיט"ל  
לרבא שלא עשה כן אותו האיש מחמת דחיישי אינשי לעשות ידם רותתת  
דהוי כפתיחת פיו לשטן ע"י מתני' דפאה (פ"ח מ"ט) ולהכי שאלו היאך עשה  
כן והשיבו כאמור.

בברכה וביקר

הק' משה חליוה



## סימן כ"ב

**בדברי האוה"ח הק' דיבקש בתפילתו ממקור הרחמים**

כבוד ידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני  
אודך ושא"ס,  
שלו' וברכה וכת"ס,

באוה"ח הק' ר"פ ואתחנן מנה ארבעה דברים הנצרכים לקבלת התפילה וחד  
מינייהו "שיבקש ממקור הרחמים" והראוני דיש שפירשו דהכוונה בזה  
דיבקש מאתו יתברך לבדו ולא יבקש ממידת הרחמים, והביאו בזה מ"ש  
הגה"ק הרמ"ק ז"ל בפרדס רימונים. ונודע נמי מה שדנו בזה במ"ש מידת  
הרחמים עלינו התגלגלי וכו', וע"ע במ"ב סי' צ"ח (ס"ק ח') מ"ש גבי תפילה  
מהשי"ת לבדו ושאיין שום נברא מזל או כוכב שיכול לעזור, ע"ש.

אכן לפענ"ד יתכן לפרש דכוונת האוה"ח הק' נמי דמקור היינו פתח (עי'  
כתובות דף ז' ע"ב) ולפי"ז י"ל דכוונתו דיבקש האדם מהשי"ת שיענהו  
ממקור הרחמים שהוא פתח דמדת הרחמים דבאופן זה ירחמהו עושהו אף  
אם אין ראוי דוחנותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם וכדרשת חז"ל,  
משא"כ אם מבקש באופן דיענהו השי"ת מדה כנגד מדה על אשר עשה טוב,  
או דמבקש לבעבור שיש לו זכויות וכהאי גוונא מי יאמר זיכיתי לבי (ומ"ש  
האוה"ח הק' בתנאי הראשון דיבקש כעני העומד בפתח ובתחנונים זהו ענין  
אחר ולדברינו הכוונה דאף אם מבקש מהשי"ת שימלא מבוקשו במדת  
הרחמים מ"מ תהיה בקשתו כעני העומד בפתח ותחנונים ידבר רש (וכידוע  
דבאוה"ח הק' אפשר לדיוקי לכמה אנפי ומילותיו הקדושות כחד משרפי  
מעלה ראשונים כמלאכים ואכמ"ל).

בברכה וביקר

הק' משה חליוה

סימן כ"ג

**ביאור בדברי האוה"ח הק' ר"פ נצבים בחיוב ערבות באשה**

כבוד ידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני  
אודך וש"ס,  
שלו' וברכה וכט"ס,

כתב האוה"ח הק' ריש פ' נצבים גבי חיוב הערבות בתו"ד וזל"ק לזה הפסיק  
הכתוב כאן וסידר טפכם וגו' בפני עצמם כי אלו אחרים נתפסים עליהם שהם  
הרשומים בפסוק שלפניו כל אחד כפי מה שהוא אין הם נתפסים על אחרים  
שהטף אינם בני דעה והנשים כמו כן הגרים גם כן אין להם להשתרר על  
ישראל וכמו שדרשו ז"ל (יבמות ע"ה ע"ב) בפסוק שום תשים עליך וגו' כל  
משימות שאתה שם עליך לא יהיה אלא מקרב אחיך ולא גרים אבל ישראל  
חייבין עליהם כאמרם ז"ל (נדה י"ג) קשים גרים וכו', ע"ש בכד"ק. ושאלו בני  
החבורה שיחיו לאי"ט מה טעם נשים ל"ה בני שררה והביאו למי שהביא  
לפרש בזה ע"פ הספרי וכו' ולפענ"ד אין כוונת האוה"ח הק' דנשים ליכא  
ערבות מה"ט דשררה ואך דכוונתו דנשים הו' כטף דל"ה בני דעה וזהו שיעור  
ביאור דברי קדשו "שהטף אינם בני דעה והנשים כמו כן" ור"ל דנשים הו'  
כטף דלא חשיבו בני דעה וכדמצינו בשבת (דף ל"ג ע"ב) ועוד דוכתי דנשים  
דעתן קלה, ולזה אינם בענין הערבות על אחרים. ומוכרח הוא נמי ממ"ש  
"הנשים כמו כן" דר"ל כמו טף, ותו קאמר הגרים גם כן אין להם להשתרר  
וכו' דבגרים הוא ענין של שררה דמחמת מניעת שררתם אין הם בערבות  
אאחריני, ואת"ל דנשים נמי הא מה"ט היה צ"ל הנשים והגרים גם כן ולמאי  
כתב הנשים "כמו כן" ובהכרח דכמו כן קאי אטף, וכאמור דהו' כענין הטף,  
ובאיזה מהדו' דהאוה"ח הק' הניחו פסיק שלא במקומו וכללו נשים וגרים  
בחדא מחתא, ולדברינו אינו כן וצריך להניח הפסיק אחר "ונשים כמו כן",  
וא"ש.

בברכה וביקר

הק' משה חליוה

סימן כ"ד

**רמז באמירת "שנהיה לראש ולא לזנב"**

כבוד ידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני  
אודך ושא"ס,  
שלי וברכה וכט"ס,  
ע"ד אשר אמר מע"כ נ"י (ער"ה תשפ"ו לפ"ק) דנתחדש לו בעת שאומרים  
שנהיה לראש ולא לזנב, דהנה לראש רומז לר"ה, ולזנב בגי' חנוכ"ה. ופירש  
ע"ד מ"ש בספה"ק דחנוכה הוא גמר החיתום, והיינו שיש לאדם להזדרז  
לחזור בתשובה קודם ר"ה ולא יחכה לחנוכה, ודפח"ח.  
ויש להוסיף ולרמוז על דבריו, דהנה בתיבת **ולא** נרמז נמי זה הדבר דל"ו המה  
ל"ו נרות דחנוכה וא' רומז לר"ה דהוא היום הראשון של השנה והיינו שלא  
יחכה לעשות תשובה בחנוכה אלא תיכף ומיד קודם א' דהוא ר"ה יום ראשון  
דהשנה יעשה תשובה ושב ורפא לו.

ביקרא דאורייתא

הק' משה חליוה

סימן כ"ה

### רמז לענין סוכה

כבוד ידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני  
אודך וש"ס,  
שלו' וברכה וכט"ס,  
בספה"ק מאור החיים (בהנדמ"ח ע"י מכון המאור עמוד י"א) מייתי מרבינו  
הגה"ק רבי חיים בן עטר זצוק"ל בזה"ל הסוכה צריך שיהיה בה ב' [דפנות]  
וטפח אחד לא פחות כמין ף, זה רמוז ביד הקב"ה שעד סוכות ימינו פשוטה  
לקבל שבים ועכשיו בסוכות מחבק אותנו כביכול כשתיפול הזרוע תמצא  
כמין צורת ף והטפח, עכ"ל.  
וי"ל בס"ד דהנה מילוי פ' באופן זה פ"ה עולה בגימטריא סכ"ה וירמוז להנ"ל.

בברכה וביקר

הק' משה חליוה

סימן כ"ו

### **רמזים בקרא (תהלים ל"א כ"ו) "תצפנם בסכה מריב לשונות" שיש ליזהר בסוכה מלשון הרע**

כבוד ידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני  
אודך ושא"ס,

שלו' וברכה וכט"ס,

במ"ב ס"י תרל"ט (ס"ק ב') כי וז"ל וכן אם ירצה לספר עם חבירו יספר בסוכה  
דסוכתו צריך להיות כביתו בכל השנה וכמו שמסיים המחבר. ולפי שקדושת  
הסוכה גדולה מאד ראוי למעט בה בדברי חול ולדבר בה כי אם קדושה ותורה  
וכל שכן שיהיה זהיר מלדבר שם לשון הרע ורכילות ושאר דיבורים אסורים,  
עכ"ל.

ויש לרמוז הא דיש ליזהר בסוכה מלה"ר בקרא דתהלים (פרק ל"א פסוק  
כ"ו) תסתירם בסתר פניך מרכסי איש תצפנם בסכה מריב לשונות, והיינו  
שישמרנו השי"ת בשבתנו בסוכה מלשון הרע.

וי"ל דהנה **תצפנ"ם** עם הכולל עולה בגימטריא **לשו"ן הר"ע**. תו י"ל תצפנ"ם  
אות ראשונה ואחרונה הוי ת"ם ובתוכה צפן הרומז ליצה"ר כמ"ש (יואל ב'  
כ') ואת הצפוני ארחיק וגו', וזהו שאמר הכתוב (תהלים ל"ז ל"ז) שמר תם  
וגו' כי אחרית לאיש שלום. דאיש שלו' הוא זהו התם שאינו מדבר לה"ר. א"י  
תצפנם בסכה מריב לשונות ס"ת גי' ת"ם ז' שישמור על עצמו כל ז' ימי החג  
מלדבר לה"ר בסכה.

בברכה וביקר

הק' משה חליוה

סימן כ"ז

**רמז בקרא (תהלים קכ"ד ב') לולי הוי"ה שהיה לנו וגו' דבזכות שמותיו  
יתברך ניצחו ישראל להמן**

כבוד ידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני  
אודך וש"ס,

שלו' וברכה וכט"ס,

בספה"ק נאה להודות על תהלים מהגה"ק רבי נסים אברהם אשכנזי זלה"ה  
פי' אקרא דתהלים (פרק קכ"ד פסוק ב') לולי הוי"ה שהיה לנו בקום עלינו  
אדם, וז"ל ובמדרש דרשו בקום עלינו אדם זהו המן יע"ש. ואפשר  
שהדברים פונים למ"ש גורי האר"י ז"ל יש בצורת האדם ישראלי על ראשו  
שם הוי"ה ב"ה ושם אלהי"ם אבל אוה"ע אין להם אלא שם אלהים בלבד  
יע"ש. והצ"ד ז"ל בח"א דקס"ז כתב שהסוד הוא דשם הוי"ה הוא כח  
השתנות הטבע לעשות נסים וכו' ושם אלהים אינו מורה כי אם ע"פ הטבע  
וא"כ בכל עת שמדיינים ישראל עם אוה"ע בהכרח ישראל נוצחים שהרי נתן  
להם ה' ואלהים כח הטבע וכח הנס יע"ש. וז"א לולי ה' שהיה לנו שתי שמות  
הוי"ה ואלהי"ם אזי בודאי לא היינו נוצחים בקום עלינו אדם זה המן ופשוט  
עכלה"ק.

ויש לרמוז בעזה"י לדברי קדשו דהנה לולי הוי"ה שהיה לנו סופי תיבות  
הוי"ה, בקום עלינו אדם סופי תיבות בגימטריא אלהי"ם והיינו כאמור  
דבזכות שתי שמותיו יתברך ניצחו ישראל להמן שר"י.

בברכה וביקר

הק' משה חליוה

סימן כ"ח

**בקרא (בראשית א' א') בראשית ברא אלקים וגו'**

כבוד ידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני  
אודך ושא"ס,

שלו' וברכה וכט"ס,

בספה"ק קהלת משה להגה"ק רבי משה אליקים בריעה זלה"ה מקאזניץ כ'  
עה"פ (בראשית א' א') בראשית ברא וגו' לפימ"ש בתיקונים בבראשית ביי"ת  
רא"ש, ועי"ע במ"ש דהאותיות נקראות אבנים והתיבות בתים וצריך האדם  
בגשתו לתורה ותפילה לבנות בית המה צירופי התיבות במילוי הארה  
ושלימות לעשות משכן שישכון השי"י באותן תיבות התפילה ועי"ש מאי דפי'  
בכל זה.

וי"ל בעזה"י דהנה **בראשית ברא** עם האותיות ועם הכולל עולה בגימטריא  
**תורה תפילה** (י"א אלול יומא דהילולא דהגה"ק רמא"ב זלה"ה מקאזניץ  
זכותו תגן עלינו ועכ"א).

ביקרא דאורייתא

הק' משה חליוה

סימן כ"ט

**בקרא (בראשית ב' ז') ויהי האדם לנפש חיה**

כבוד ידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני  
אודך ושא"ס,  
שלו' וברכה וכט"ס,  
בקרא (בראשית ב' ז') ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה, ובסה"ק  
בן לאשרי ברכה משולשת מהגה"ק רבי יצחק הכהן הוברמן זצוק"ל (שם) כ'  
בתו"ד וזל"ק האדם לנפש חיה ראשי תיבות **חלה**, פירוש תפילה. שיתפלל לה'  
שישפיע בנשמתו שתורהו דרך הטובה עכלה"ק.  
וי"ל בעזה"י רמז לדברי קדשו דהנה **"האדם לנפש חיה"** עולה בגימטריא  
**"זהו תפלה"**.

בברכה וביקר  
הק' משה חליוה



## סימן ל'

## רמזים בקרא (בראשית ו' ט') אלה תולדות נח וגו'

כבוד ידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני  
אודך ושא"ס,  
שלו' וברכה וכט"ס,

כתב הגה"ק רבי יצחק הכהן הוברמן זלה"ה בספרו בן לאשרי ברכה משולשת  
פ' נח (מהדו"ק עמוד ק"ג) עה"פ (בראשית ו' ט') אלה תולדות נח וזל"ק אלה  
תולדת נח ראשי תיבות את"ן, נח איש צדיק, ראשי תיבות צא"ן וסופי תיבות  
חש"ק ויבואו עפ"ד זוהר הק' מפני מה לא נתפס נח בעוון הדור כפי שהקב"ה  
נוהג תמיד, ותי' בזכות אומה הישראלית שרצה הקב"ה להעמיד מבנו ע"ש.  
וברז"ל הו"ד ברש"י אף נח ל"ה כדאי אלא שמצא חן. וצ"ל מהו החן אם ל"ה  
כדאי אלא צ"ל ג"כ בשביל התולדות שעתידים לעמוד ממנו, כמשל המובא  
במדרש שאחד נתחייב הריגה למלכות, המלך שהיה איצטרוגלין צפה  
שעומדת בתו להנשא למלך אמר בשבילה אני מוחל לו. וזהו הרמז דצאן  
עדה"כ ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם, דאמור בבניי שהיו עתידים לצאת  
משם בנו עי"ז חשק ה' בו ומצא חן בעיניו להצילו, עכלה"ק.

והנה הגם דמבואר מרהיטת דברי קדשו עפ"ד הזוה"ק שה' הצילו לנח בעבור  
תולדות שם מ"מ י"ל נמי דמיישך שייך זה בחס ויפת ור"ל מנשמות הגרים  
העתידים לצאת מהם דאף הם בכלל כל הרמזים הנ"ל ועפי"ז י"ל דהנה  
תיבות את"ן צא"ן חש"ק האמורים לעיל עולים בגימטריא מכוונת בבניי  
נ"ח ש"ס ח"ם יפ"ת.

אי נמי יש לרמוז בעזה"י דהנה תיבות את"ן צא"ן חש"ק עולה בגימטריא  
מכוונת ז"ה הו"א בזכו"ת ישראל והיינו כאמור דבעבור ישראל הצילו  
השי"ת לנח.

ויה"ר שזכותו דהגה"ק ר"י הכהן הוברמן זלה"ה תעמוד לנו ולכל ישראל  
להוושע בכל המצטרך ברוחניות ובגשמיות אכ"י"ר.

בכל חותמי ברכה  
הק' משה חליוה

## סימן ל"א

**בקרא (בראשית ח' א') ויעבר אלקים רוח על הארץ וגו'**

כבוד ידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני  
אודך ושא"ס,  
שלו וברכה וכט"ס,

כתב בסה"ק בן לאשרי ברכה משולשת מהגה"ק רבי יצחק הכהן הוברמן  
זלה"ה פ' נח עה"פ (בראשית ח' א') ויעבר אלקים רוח על הארץ וגו' וזה לשון  
קדשו ידוע מ"ש בסה"ק ויעבר גימט' חסד גבורה, אלקים מדה"ד, רוח על  
הארץ גי' אור חלץ רעה, תוה"ק נקראת אור כדכתי' ותורה אור, ע"י זכות  
בניי שעתידין לעמוד משם בן נח ולקבל תוה"ק, המתיק הקב"ה הדינים  
בחסדים, וחלץ לנח ולבניו מרעת המבול, עכלה"ק.  
והאיר ה' את עיני ברב טובו וחסדו דיש לומר דתיבות רו"ח ע"ל האר"ץ עם  
הכולל עולה בגימטריא תור"ה ורומז למ"ש הבן לאשרי דבזכות התורה הק'  
המתיק הקב"ה הדינים בחסדים וכו'.

בברכה וביקר  
הק' משה חליוה

## סימן ל"ב

**בקרא (בראשית כ"ח כ') ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש**

כבוד מערכת "שמעתתא" לעיון וידיעות במקראות הפרשה היו"ל ע"י בחורי מכינה לישיבה בראשות הרה"ג החו"ב מוה"ר שמואל צבי גנץ שליט"א מג"ש בבקאות,

שלמא רבא ונהורא מעליא,

בחדוותא דאורייתא קבלתי מידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א את גליון שמעתתא לשנת תשפ"ה לפ"ק מלא וגדוש בקושיות ותירוצים יקרים מפרי עמלם ויגיעם של הבחורים היקרים שיחיו לאי"ט ואין ספק כי על ידי זה רווחא שמעתתא ותרבה הדעת וביותר שיש בזה מעליותא דמקבלין דין מן דין ברעותא ואשרי חלקם.

בדבר מאי דחקשו אמ"ש בקרא (בראשית כ"ח כ') דאמר יעקב אבינו ע"ה ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש דמאי קמ"ל במ"ש לחם לאכול ובגד ללבוש מאחר דאל"ה למאי בעו ליה לחם ובגד אי לאו לאכילה ולבישה. ואפשר די"ל בזה לפימ"ש האוה"ח הק' פ' ואתחנן דיש להתפלל בלשון המבורר היטב דלא לשתמע באופ"א וע"ש מאי דמייתי בזה ואכתי נימא נמי דאם היה אומר לחם ובגד בלחודי אפשר שהיה מקבל לחם ובגד אך לא היה נהנה מהם וכגון שהיו גוזלים אותם ממנו וק"ל. ושו"ר שכן תירצו כמה יקרים שיחיו לאי"ט כמובא בגליונם.

א"נ אפשר די"ל דהמכוון בדברי יעקב אבינו ע"ה היה למימר דיתן לו השי"ת **בתמידות** ולזה אמר לחם לאכול ובגד ללבוש והיינו שלא יהיה רעב ושלא יהיה מחוסר בגדים, ואילו היה אומר רק לחם ובגד אפשר שהיה מקבל רק לחם אחד ותו לא ולכשיגמר שוב יהיה בסכנת רעב וכן נמי דיקבל בגד אחד ולכשיבלה נמצא חסר בגד, ולזה אמר שיהיה לו זה לאכול וללבוש דבזה יתפרש שהוא בתמידות.

בברכה וביקר

הק' משה חליוה

סימן ל"ג

### בקרא (בראשית מ"ט י"ח) לישועתך קויתי ה'

כבוד ידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני  
אודך ושא"ס,  
שלו' וברכה וכט"ס,

בספה"ק קהלת משה להגה"ק רבי משה אליקים בריעה זלה"ה מקאזניץ כ'  
עה"פ (בראשית מ"ט י"ח) לישועתך קויתי ה' וזל"ק לישועתך קויתי ה' ר"ת  
קל"י לשון התלהבות כי האדם צריך לעבוד בכלות הנפש ולהיות בוער בו כאש  
ברשפי להבת שלהבת יה וכאשר עיני ראו בהה"ק אאמו"ר זלה"ה שיצאה  
נפשו בדברו קדושת כתר לולי שעוררוהו וחזר רוחו בקרבו, וזהו לישועתך  
קויתי ה' ר"ת קל"י ר"ל שאזכה לפנייתך אליך ע"י עבודתי בקלי והתלהבות  
להיות קלוי באש אהבתך וכ"ז קויתי ה' נעשו הקלין לי מאתך ה', עלה"ק.  
וי"ל בעזה"י דהנה לישועתך עולה בגימטריא שלהב"ת הוי"ה אדנ"י ח',  
וענין ח' זה יתפרש לפימ"ש בספר סדר היום (סדר תפילת העמידה והו"ד  
בספר ארמון על מכונו עמוד ג') וז"ל שמונה אותיות מחוברות בזה האופן  
יאהדונה"י יתברך ויתעלה שמו המרומם והמתנשא לכל לראש והוא מקור  
כל הברכות כולם וממנו כל השפע היורד לכל העולמות כולם והוא המחיה  
לכל, ואחר שיחד היחוד הזה וחבר את האהל אומר שים שלום כי בשלומו  
הכל יהיה שלום והוא עת רצון שעת ברכה מוצלחת לכל. ואחר שגמר ברכת  
שים שלום ואמר אמן ויכוין לאלו השני שמות שזכרנו לחבר הח' אותיות,  
ועליהן נאמר אז תקרא וה' יענה אז בגימטריא ח' כשאדם מחבר אלו הח'  
אותיות אין תפילתו חוזרת ריקם, וכל מה שגזר מקיימין לו אם עושה הדבר  
כראוי עכ"ל דהסדה"י, ודוק בזה.

בברכת כוח"ט בסשצ"ג

הק' משה חליוה

## סימן ל"ד

**בקרא (שמות י"ז י"ג) ויחלוש יהושע את עמלק וגו'**

כבוד ידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני  
אודך ושא"ס,  
שלי וברכה וכט"ס,

בספה"ק קהלת משה להגה"ק רבי משה אליקים בריעה זלה"ה מקאזניץ  
כתב עה"פ (בראשית כ"ח י') ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה לפימ"ש איהו  
גופי' לפרש קרא דתהלים (קמ"ט ו') רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם  
דר"ל דעיקר חרבם של ישראל לנצח האויבים הוא פיהם שמרבים בתפילה  
לפני הש"י ובזה הם נוצחים וזהו מ"ש בקרא (שמות י"ז י"ג) ויחלוש יהושע  
את עמלק ואת עמו לפי חרב ר"ל בחרב פיו ותפילותיו היה מחלישו וע"ש  
בכד"ק מ"ש עפ"י בקרא דויצא וגו'.

וי"ל בעזה"י ע"ד רמז דהנה סו"ת **את עמלק ואת עמו לפי חרב** עולה  
בגימטריא **בתפלות**, והיינו שעל ידי התפילות נצחם. ועמ"ש הקהלת משה  
בסו"פ וישלח עה"פ ויאמר הילדים וגו' מ"ש דצלותי ובעותי דיעקב אבינו  
ע"כ הוי כנגד חרב דעשו זה לעומת זה, ע"ש היטב. (י"א אלול יו"ד קדישא  
דהגה"ק הקהלת משה זיע"א).

בברכה וביקר

הק' משה חליוה

## סימן ל"ה

**בקרא (ויקרא כ"ו מ"ד) לא מאסתים ולא געלתים לכלותם**

כבוד ידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני  
אודך וש"ס,  
שלו' וברכה וכט"ס,

בספה"ק מאור החיים מתורתו דרבינו הגה"ק רבי חיים בן עטר זלה"ה  
(בהנדמ"ח ע"י מכון המאור עמוד ו') כ' וז"ל פירוש על פסוק לא מאסתים  
ולא געלתים לכלתם (בחקתי כ"ו מ"ד) משל לאדם שיש לו בן והוא רוצה  
שילך אחריו, מה עשה אביו אמר לבנו אחוז בשולי לבושי ותבא עמי, ועם זה  
המשל יובן הפסוק, לפי שאנו רואים שתיבת לכלותם כתיב חסר לכלתם, ר"ל  
אמר הקב"ה לישראל ואף גם זאת בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים  
מפני כל"ה ת"ם, שהוא עמהם בגלות שהיא השכינה, שנאמר עמו אנכי בצרה  
(תהלים צ"א ט"ו) וחייב כל ישראל לבקש מאת ה' יתברך על השכינה שהיא  
בגלות, וכדי שכל אדם יבין מה הוא השכינה, אכתוב בקונטרסי הזה מה  
ששמעתי מפי מורי ורבי חיים אבן עטר בעת שפירש זה הפירוש באופן זה  
ידעו אוהבי ידידי שהשכינה היא מן האור הגדול של בורא עולם והוא מכסא  
כבודו שמשם באים כל הנשמות הבאים בזה העולם. והאור הזה הוא הוא  
שיש עמנו בגלות הזה המר והנמהר, ומכחו הוא שאנו יכולים לסבול, וזה  
הארה עצמה בא בכל יום ומשתחוה לבוראו ומיללת בעדינו, יהי רצון שתשמע  
תפילתנו וזה שאמר דוד המלך ע"ה שמעה ה' צדק וכו' (תהלים י"ז א') קשה  
מפני מה אומר דוד צדק ואח"כ אמר רינתי תפילתי ולמה לא אמר ג"כ צדקי  
אלא כוונתו הוא לשכינה שמעה ה' שהוא קב"ה, צדק שהיא השכינה ואח"כ  
הקשיבה רינתי וכו' וכו' וע"ש בכל דברות קדשו.

ויש לרמוז בעזה"י דהנה **לכלת"ם** עולה בגימטריא הוי"ה **עמו אנכי בצרה**,  
חושבנא דדין כחושבנא דדין, ונודע בשערים מ"ש בספה"ק גבי ו"ה משם  
הוי"ה וכו' דלעת"ל יהיה בבחי' י"ה וכמ"ש (זכריה י"ד ט') והיה ה' למלך על  
כל הארץ ביום ההוא יהי"ה ה' אחד ושמו אחד.

בברכה וביקר

הק' משה חליוה

סימן ל"ו

**בקרא (תהלים ג' ה') קולי אל ה' אקרא וגו'**

כבוד ידידנו הרה"ג מוה"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני  
אודך ושא"ס,  
שלו' וברכה וכט"ס,

בפי' נאה להודות על ספר תהלים מרב האי גאון וקדוש ציס"ע כקש"ת רבי  
נסים אברהם אשכנזי זלה"ה מאזמיר כתב עה"פ (תהלים ג' ה') קולי אל ה'  
אקרא ויענני מהר קדשו סלה וזל"ק בתו"ד אי נמי יובן על פי מ"ש שם (ברכות  
דל"א) אין תפילתו של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת דכתיב לשמוע אל  
הרינה ואל התפילה במקום רינה שם תהא תפילה ע"כ וז"ש קולי אל ה'  
אקרא ויענני וה"ט מהר קדשו סלה דהיינו מכ"מ אני התפללתי בבהכ"נ  
מקום מקודש גם הוא ענה אותי מהר קדשו, עכלה"ק.

ובעזה"י יש לרמוז לדברי קדשו דהנה "ויענני מהר קדשו סלה" עם הכולל  
עולה בגימטריא "בית הכנסת" ורומז דיענהו השי"ת בעת שיתפלל בבית  
הכנסת (אור ל"א אלול יומא דהילולא קדישא דהגה"ק מהרנ"א אשכנזי  
זלה"ה נלב"ע ט"ו אלול כת"ר לפ"ק זכותו תגן עלינו ועכ"ל א).

בברכה וביקר

הק' משה חליוה